

manera, però a manera espontània i sense cap dir de cap altra manera, que en la carta de la qual he parlat.

per correspondència? Això s'ens conta altres vegades que arribada la ocasió, voste mateix haguera anat descrubint per ajudar-se: perquè si és cert que en una ciutat com París es dificilissim fer-se una fortuna, no es tan difícil a un home de las condicions de voste ajudar-se en el quany de la vida. I crequi que en condicions com las que acabo de descriure, la mateixa psicologia permet afirmar que els amichs qu'ajuden no s'hagueren pas causat. Enqui, amich Foleb, qu'el planys de Debo, perquè la seva lletra indica un estat d'esperit intranquil, malsà, fins ple de violència, estat d'esperit al que s'ha conduït voste mateix i ho confessa quan se queixa de les lletres ofensives que reb, lletres qu'el causa potser trobarà explicada en el contingut d'aquesta meua. Ho confessa també quan se queixa de que voste no pot may esser voste, treballat per la delicadesa i el sentiment d'agraïment envers els qu'el voltorn.

Ho confessa fins quan se revolta injustament contra els que cap mal li han fet, perquè tots els mals estan en la imaginació de voste i en la intranquil·litat i d'esperit d'una situació estranya.

Es precis que m'acisioni, que s'assereni, qu'abandoni aquest espantuech continu de mal humor que trobo en cada paraula de la carta, de mal humor que no ha estat pas causat per la que jo vaig escriure-li i de la que no podria pas dependre les enormitats qu'en diu, de mal humor que jo deu fer temps que l'acaparava i l'heu estat acaparant encara. Purisi bé ab tot ho que li dich i enqui qu'és el meu pur sentiment d'amistat el que m'ho dicta. Enqui un meta i clarament ho qu'en pensí, que si tinc la sort d'obrir-li els ulls a la veritat, ne tindrè una gran alegria i si no es aigís, hauré complert com a bo dient-li mon pensament del tot sincer.

Estich convençut de que li convé canviar per complet de situació. Com que no conech als de Haussey, no puch dir-li res respecte d'una solució cercada per aquest indrit: voste mateix ha de decidir-ho.

Quant a la subvenció, en Basté i jo l'havíem sospesa per aquest mes fins a saber quelcom definitiu qu'ens posés en situació desembarassada. Però crech necessari explicar-li que nosaltres hi contribuïm ab la meitat, mica mes mica menys. Per lo qu'en diu veig que l'altre meitat tan poch la rebuda. ¿Es que s'han trobat també ab las mateixes dificultats?

Siga com diga, estich convençut de que farém tot lo possible per ajudar-lo, i que sentirem molt que per qualsevol causa desigís de col·laborar com a disposat a fer tota mena de gestions i sacrificis per voste.

Aquesta carta, que vaig començar-la el 18 com pot veure per la data, l'he acabada el 27 després d'haver estat apunat d'extrapol·lar mes d'un cop, perquè comprandi lo amanch i dir que li sentíam son contingut. Però com las coses que li pugui trobar, segues no a estat d'anar men envers voste a qui estimo sempre de la mateixa

18 Agost 1906

Estimat amich Foleb: Fa cinch o sis dies que vaig rebre sa benvolguda lletra, la que, com pot suposar, vaig comunicar al amich Basté. El contingut d'ella m' sorprènque i m' contrista: i a mi, que soch l'encarregat de contestar-la, m'ha deixat de tal manera perplexe, qu'he meditat una i altra volta la resposta per decidir-me a escriure-la; jo precindint de la meua manera de sentir i pensar en aquest assumpte tan delicat, podia contestar-li ab quatre vaguetats i una restallera de frases consoladores qu'expressant solament una fas de la meua pensa o millor dit del meu sentiment, me trayan del pas i m' fegan quedar bé ab voste. Aquesta hauria estat la meua conducta si, en lloch de tractar-se de voste, una resposta anés adreçada a un individu de criteri obús, o a un mitj amich d'aquells que tothom té, ab els quals n'hi ha prou ab qualsevol cosa pera quedar bé. Però com que la meua consideració envers voste es d'un ordre completament oposat, no he dubtat ni un moment en rebutjar aquest expedient comodissim i adoptar el d'una franca i ample explicació. Però ab aquesta resolució no ha desaparegut pas la meua perplexitat; el contingut de la seva carta demostra un estat d'esperit tal i un criteri encaminat per via tan distinta de lo qu'el meu me dicta, qu'el perill de causar-li una mortificació qu'ha d'esser fonda si encerto d'explicarme; o el d'originar un mal-entès fatal si una pluma solt transmet exactament el meu sentir, m'ha deturat fins avuy. Però no dech passar mes temps en aquest dubte, perquè a mes de qu'el temps no m'el envaliria, l'afecte i la consciencia no m'ho permeten. Avant donchs i que deu ens quiri a tots dos.

Dir voste que de l'actitut dels donants se'n despren un trist concepte de voste. Sens dubte jo en ma carta no m'he vaig expressar prou bé, o voste, mal impressionat per altres costats, ha donat a mes paraules un alcaus que no tenen.

Deya jo en ma carta que, al efectuar la recaudació l'amich Basté i jo s'ens presentaven dificultats d'un ordre molt especial. Veig qu'és precis puntualisar aquestes dificultats i vaig a fer-ho.

La llegenda de que voste reb dels brs de Haussey una protecció liberalíssima, es cosa coment a Barcelona. I aquesta llegenda que s'ha anat formant poch a poch, un vich de l'un i de l'altre, ha posat mes cor i robustesa ab les manifestacions de personas que podian estar-me ben enterades. Pius potser hi ha contribuït voste, ab ses llogueres manifestacions d'agraïment envers els bons deysos que tal afecte s'ha proposat, que no s'han sapigut etor de dir que consideraven i estimaven a voste com si fos de la família.

Ab lo que acabo de dir, res te d'extrany que a tu en Basté i a mi ens fagin fet
preguntes. No ab mala fe, no en el sentit injuriós que voste suposa. Fins pura i
simplement encaminades a satisfer la curiositat despertada per la llegenda, que,
sense idea egoista de cap mena, estich segur que la majoria han desitjat veure
confirmada per els nostres llavis que creyen ben autorisats en la qüestió, animats
pel sol desitj de la felicitat i el ben estar de voste.

¿Pot creure voste alçó injuriós, sobre tot no sabent ningú la forma que revestia
aquesta protecció? ¿No era perfectament de creure que ells de Haussey ha-
vien donat a voste una ocupació honrosa dintre de la mateixa casa? ¿I ab
tot i aquesta protecció dels de Haussey, no era possible que voste tingues compromisos
concrets, necessitats peremptòries, que fessin encara necessari l'ajuda dels amichs?

En aquest estat estava la qüestió, que, com pot veure res te depressim per voste,
quan en Basté i jo, tant ignorants com el que uis, poder mes desorientats que
tot hom perquè si per una banda conceïem a voste el creiem incapaç de les
baixeses de que voste parla, per l'altre costat la llegenda ens venia a le-
velles cada vegada ab mes visos de verosimilitut: afegint an això que
nosaltres, per lo que afeta a la subvenció cap relació directa teníem ab voste,
creguem d'absoluta necessitat preguntar als Tiqués quelcom del assumpte
a fi d'afclarir una situació que fins podia arribar un moment en que
fos perjudicial per a nosaltres, encarragats d'una recanviació qual inversió
s'ens haguera anat fent mes difícil cada dia d'explicar.

Aquestas, donchs, son les causes que m'obligaren a escriure-li.

Com ja he dit al començament d'aquesta carta, la resposta de voste ens
sorprengué extraordinàriament i us contista molt. Es sorprengué perquè
tot i haventho explicat, ens veíem a creure que voste ab el seu clar crite-
ri, s'hagués creat una situació com l'actual.

Primerament, la idea d'anar a viure ab els de Haussey, (personas que crech estan
en bona posició, per no dir elevada) pagant una pensió que forçosament ha-
d'esser módica, aquesta idea me sembla no es pas la mes apropiada per a des-
conceper per complet les susceptibilitats que la seva delicadesa tenia de des-
pertar-li. I estich segur que aquesta reflexió que jo m'he fet al llegir
la seva carta, el deu haver animat a voste mes d'una vegada, encara
que inutilment perquè ja no era hora de posarhi remey.

Però deixant apart això, qu'ab fi i al cap es secundari i que no podia
prevenir voste les conseqüències que fatalment havia de portar-li la

falsa situació en qu'és colorada? i no ho vega que, per totes aquelles lleys de
psicologia de que parla, la seva situació havia de donar lloc a tota me-
na de suposicions?

Éngui present que entre les personas que conceïen a voste, els amichs intims,
els que el conceïen verament, son pochi: les suposicions d'aquestos aniran (com
han anat) encaminades directament: en quant a les que fassin els altres,
els que, tot interessants per voste, no el conceïen veritablement, ¿Deu sap
per about s'estarriant les suposicions!

Es era cert que cada hi judica al propi segons la seva pròpia consciència. I ara
diguem si un 90 per cent al meys dels homes que voste i jo conceïem, pats
en el seu cas, no hagueren acceptat sens el mes petit escrúpol la generosa pro-
tecció dels de Haussey, sense que això vulgui dir que molts d'aquest homes
no haguessin fet lo possible per fer la honrosa aquesta protecció, donant el seu
treball petit o gros, important o insignificant a cambi. Donchs aquest
90 per cent d'humanitat, veigi com pot evitar que pensi de manera o-
fensiva a la consciència.

Tot això que li dich, me sembla qu'és lògic i humà: i com que entre els
homes hem de viure, hem de tenirho present lo que és lògic i humà, ab tot
de que no sia dolent.

Resulta donchs que voste a cambi d'una protecció moral molt estimable, s'ha col-
locat o l'han col·locat materialment en un mal pos.

Perquè, com voste diu molt bé, es ben cert que passades les impressions sentimen-
tals del primer moment les coses cambien. I an això precisament havien
de tenir els seus esforços a prevenir aquest cambi havien de anar en-
caminades les observacions dels qui l'han aconsellat. No encarritant lo
en qualsevol ofici mecànic com el d'impressor que s'havia empres, perquè
això amés de no esser per voste, es absurd perquè deu ajut el Déu que tre-
vallant moltíssim, dedicant tot les hores, s'hi hagués pogut guanyar
la vida. No d'aquesta manera que res te de practich, fins realisant la
idea primera, la que jo m'creya ja decidida, la d'anar a París.
Allí la vida no es pas cara, i apropiat d'això jo tenia reunits dats de
tota mena, i fins encara la manera de que voste amés a viure ab un
amich Niedt de Gibert. Allí hi ha un sens fi de catalans, alguns d'ells
de posició elevada, excelentment relacionats. ¿Li haguera estat impossible
a voste per exemple trobar una o dues cases de camers relacionats ab
Espanya o ab l'America del Sur, en les que haguera pogut entrar per